

"No hem tingut sort amb els companys de viatge"

Per a Josep López de Lerma (Sant Feliu de Guíxols, 1950), representant de CiU a la comissió de secrets oficials i president de la comissió que va investigar Luis Roldán, aquests dos últims anys han estat els més intensos dels quinze que ha passat a Madrid. Ha vist de prop les clavegueres de l'estat i confessa que l'han deixat "garratibat".

Vostè ha vist de prop les clavegueres de l'estat. Com són?

—Home, com totes les clavegueres de qualsevol estat no són precisament dignes de figurar en cap manual d'història de l'art. Les clavegueres són això, clavegueres. Es fan perquè siguin eficaces, i al davant hi ha d'haver gent competent, gent... diferent, però que acati el que és un estat de dret. Gent que ha de fer equilibris per moure's en la línia legalitat/il·legalitat, però amb tendència a actuar dins la legalitat. Diguem-ho així.

—Ha dit gent "diferent", amb una entonació especial. A què es refereix?

—Gent amb l'estómac suficient per a dirigir i realitzar accions en defensa de l'estat que difícilment poden ser ni explicades ni enteses, però que poden ser absolutament necessàries.

—Aquests dos anys ha pogut palpar l'abast real del pacte amb el franquisme que va representar la transició?

—El que he vist a partir de la comissió Roldán, l'anàlisi dels fons reservats i el cas del CESID, és que els socialistes arriben al poder i es troben que aquests mecanismes de defensa de l'estat, sigui al Ministeri de l'Interior o al de Defensa, els reben des de la suspicàcia. D'alguna manera són els "vençuts" que arriben com a "guanyadors". Els socialistes, això, ho saben, ho noten, i es volen fer estimar: "No som tant dolents com, a vostès, els sembla". I aquí és on comença una certa complicitat i el greu error dels socialistes. Complicitat amb el que troben i amb les maneres de fer d'aquells qui troben instal·lats, sense proposar-se d'anar desmuntant peça per peça i intel·ligentment el castell que troben en el sistema policíac i d'intel·ligència de l'estat. I s'hi acomoden. Si m'és permès: s'aburgesen. I ara els passen factura. És clar, fer-ne l'anàlisi és molt fàcil, però suposo que desmuntar aquesta xarxa policíaca i d'intel·ligència que es troben devia ser més difícil. Però aquesta era una de les assignatures pendents de la transició, i no han sabut aprovar l'examen ni al setembre.

—Per a un ciutadà ben intencionat resulta molt dur descobrir, tants anys després, que el cor de l'estat encara és plagat de franquistes.

—Jo diria que no és tan plagat de franquistes; o per una qüestió de pura biologia —molts ja són jubilats i cobren la pensió de l'estat— o per-

què molts s'han ressituat. El problema no és tant la persona com el mètode, que òbviament s'ha mostrat contrari a la Constitució.

—Sincerament: vostè se n'ha endut una sorpresa?

—Jo me'n vaig endur una molt desagradable sorpresa els tres mesos llargs de treball de la comissió Roldán. A partir d'aquell moment, tot el que s'ha anat coneixent, siguin fons reservats, sigui CESID, sigui GAL o el que sigui, la veritat és que ja no em sorprèn. En els treballs de la comissió Roldán vam veure una bona part de les clavegueres de l'estat. El que no vam poder fer, perquè no era missió nostra, és examinar totes i cadascuna d'aquestes clavegueres. Però allò que es diu tenir el plànol de les clavegueres, el teníem.

—Si allò va ser una sorpresa, haurem de concloure que durant molts anys vostès van viure a l'escapça?

—Jo crec que més aviat ens vàrem deixar absorbir pel fer de cada dia. Allò de qui dia passa, any empeny.

—Es pot encaixar Catalunya dins l'estat, sense cap control ni informació sobre les vides d'aquest estat, si, a més, resulta que es troben directament emparentades amb el franquisme?

—Bé, nosaltres naixem per vertebrar política-ment Catalunya, dotar-la d'institucions polítiques fortes i alhora utilitzar-les com una eina eficaç de nacionalització del nostre país. Tot això sabent que, assolit un estatut, moltes coses deixaven de ser nostres, o si es vol, continuaven en mans d'ells. Fossin qui fossin ells, i en el futur igual: siguin qui siguin ells. Tenim un poder polític reduït, un estatut mal interpretat i unes mancances des del punt de vista de nacionalització del país prou òbvies.

—Es pot encaixar en l'estat, sense abans fer neteja?

—Certament nosaltres sempre hem parlat de l'encaix de Catalunya en l'estat, i hem dit que la constitució del 1978 ben utilitzada podia ajudar-hi definitivament. Continuem pensant això mateix. Volem contribuir a la modernització d'Espanya, i ara el nostre paper, vist el que passa, hauria d'anar a la regeneració política d'aquest estat. Possiblement ningú més sinó Catalunya està en disposició de fer-ho. Crec que l'aposta de futur nostra hauria de contenir

el fet de liderar una proposta de regeneració de l'estat. Miri, la transició, la van liderar els polítics, però aquests van comptar amb l'entusiasme del conjunt de la societat. No vàrem estar sols. Què passa ara? Malauradament l'estructura política va per un costat i la social per un altre. Això és negatiu per a la democràcia. Diré més, això no és democràcia. I per tant, hem d'impulsar una nova etapa de retrobament de polítics i societat. Vam fer molt bé el trànsit cap a la democràcia, però fa l'efecte que no sabem governar la democràcia.

—*Està segur que van fer molt bé el trànsit a la democràcia?*

—(Riu). Jo ja sé que sovint ens ho qüestionem, tant pel que fa a la constitució com a l'estatut de Catalunya, el de les Illes i el del País Valencià. Ens ho qüestionem quan descobrim l'autèntica cara de les clavegueres de l'estat; però crec que, com diu el president Pujol, sumem més que no pas restem. El trànsit a la democràcia es va fer amb eficàcia i molta dignitat. El que passa és que ara em demano: sabem governar la democràcia? Aquí està el nostre paper de regeneració de l'estat.

—*Potser els nacionalistes catalans volen regenerar l'estat, però aquests dos anys s'ha demostrat que Espanya no sembla voler que els nacionalistes catalans la regenerin...*

—A l'estat dominat per la cultura castellana i governat durant segles per mentalitat castellana, li costa molt d'acceptar que Catalunya no sols pugui pagar sinó que pugui ajudar a governar. Aquest és el drama d'Espanya i el de Catalunya. Des que ens van prendre els nostres drets com a nació mai Catalunya no havia tingut el pes polític que té ara a Espanya a través de CiU.

—*Un pes polític absolutament conjuntural.*

—Conjunturalment, d'acord. Per raons d'aritmètica parlamentària, és cert. Amb el rebuig d'una bona part de la societat espanyola, és cert. Però és igualment cert que objectivament mai no havíem tingut aquest pes. Ja que fem balanç de legislatura, jo em demanaria: ho hem fet prou bé? Hem tingut mancances? No hem sabut plantejar-ho correctament? Potser sí. El que passa és que s'ha fet per part del PP i d'IU una utilització indigna de la nostra contribució a l'estabilitat. Han anat al bagul per recuperar tots els dimonis històrics i posar-los novament damunt la taula.

—*Li demano que retrocedeixi fins al 6 de juny del 93. Si depengués de vostè, CiU tornaria a fer el mateix que ha fet?*

—Jo he dit moltes vegades als nostres companys que maleït el dia que vam inventar l'eslògan "Ara decidirem". Òbviament ho dic pel que patim, no pel que ha representat per a Catalunya que CiU sigui decisiva a Madrid. Jo sóc un militant de CDC que creu en la necessitat de ser presents en la política espanyola com

“Jo he dit moltes vegades als nostres companys que maleït el dia que vam inventar l'eslògan ‘Ara decidirem’. Òbviament ho dic pel que patim, no pel que ha representat per a Catalunya que CiU sigui decisiva a Madrid.”

a subjectes actius. No sols perquè aquest ha estat el fil conductor del catalanisme polític, del qual nosaltres volem ser uns hereus, sinó perquè no hi ha cap altra manera d'enfortir Catalunya que no sigui essent operatius també a Madrid. El nostre estatut té unes mancances reals, però manté unes possibilitats de desenvolupament que avui encara són verges. Només tenint força a Madrid és possible d'anar desenvolupant correctament l'estatut. Jo em penso que entendre'ns com a nació, ni els socialistes ni el PP ni IU no ens entendran. Ni aquesta generació, ni la vinent, ni la que segueix. Només entenem els números: "Ens manquen tants diputats i tants senadors; vostès els tenen?" "Sí". "Ens els deixen?" "Parlem-ne".

—*Si en tres generacions no ho han d'entendre, més que hereus de Cambó i de Prat de la Riba vostès són hereus de Job, el personatge bíblic de la paciència...*

—(Riu). Jo no sé qui és qui va decidir que Sant Jordi fos patró de Catalunya, però òbviament Job podria ser també un model a seguir, perquè la paciència que ha tingut Catalunya respecte a Espanya ha estat més que notable; ha estat exasperant al llarg dels segles. Però bé, podem fer dues coses. L'una, girar-nos-hi d'esquena, cosa que no ens porta enlloc; i l'altra, fer el salt, ser a Madrid, vigilar, obtenir, fer-nos comprendre, comprendre'ls també a ells, i anar enfortint les nostres institucions amb més contingut polític. I anar avançant. No hi ha cap altra forma.

—*Per ara vostès aguanten, però veu el govern capaç de fer-ho?*

—L'aritmètica parlamentària, que dóna la majoria, el govern l'ha convertida en inutilitat política. Allò que nosaltres garantim amb els nostres vots al Congrés i al Senat, ells ho converteixen en una insuficiència des dels seus propis despropòsits. D'aquí ve la meua frase repetida pel president Pujol que així no podem continuar. Ens trobem amb un govern descohesionat, un govern d'individualitats i no d'equip, amb ministres que pretenen administrar més i millor el seu propi futur personal que no pas el present del país i mancat de direcció política i d'energia moral. Aquesta situació no és volguda per CiU i ens incomoda profundament.

—*Avui els ciutadans sabem que el govern socialista ha emparat o organitzat el terrorisme d'estat, que el governador del Banc d'Espanya ha estafat el fisc, que el director general de la Guàrdia Civil era un lladre, i que els serveis d'intel·ligència han espïat sistemàticament ciutadans privats amb finalitats polítiques i no de seguretat. Un govern que ha fet o permès tot això mereix continuar al seu lloc?*

—Certament, no hem tingut sort amb els companys de viatge, però no els hem triats nosaltres, sinó la societat espanyola que els va donar la possibilitat de fer govern. Certament, no-

saltres hem quedat garratibats observant tot això que vostè diu.

—*I no és prou motiu per a fugir-ne corrents?*

—Com diu el president Pujol, les coses s'han de fer evitant la trencadissa. Potser sí que el cor ens demana de fugir, però la intel·ligència ens diu que no podem convulsionar més el país deixant de cop i volta sol el govern, provocant-ne nosaltres la caiguda i afegint més incertesa a la que el govern ja crea. El president ha dit encertadament que cal evitar la ruptura traumàtica. Com a mestre, vull subratllar que el substantiu és ruptura i l'adjectiu traumàtica. És suficient.

—*Vostè s'imaginava que arribaria a veure la caiguda de Narcís Serra?*

—Previem que el senyor Serra acabés així? Sincerament, no. I li diré més: segurament que és immerescut, perquè estic convençut que el senyor Serra ha fet bons serveis al país: com a conseller del president Tarradellas, com a alcalde de Barcelona, com a ministre i com a vice-president. Però la política té aquestes anades i tornades. La frontera entre l'èxit i el fracàs és tan feble que ni tu mateix no controles el pas de l'un costat a l'altre.

—*El CESID no ha de controlar el rei i tot allò que es mou al seu voltant?*

—El CESID ha nascut per protegir l'estat i les seves institucions, i el rei n'és una. El que no pot fer el CESID és provocar inseguretats a l'estat, com acaba de fer. Ara bé, possiblement hi ha hagut hipocresia en la crítica dels mètodes del CESID.

—*Hi insisteixo, per a garantir la seguretat del rei no cal conèixer al detall els seus moviments i les seves converses privades?*

—Home, jo crec que els seus moviments són coneguts, però saber les seves converses em sembla que no forma part d'un reglament democràtic.

—*La marxa d'en Miquel Roca del grup parlamentari va ser un punt d'inflexió en les relacions PSOE-CiU?*

—No, no. El grup parlamentari català és, en termes col·loquials, el front de Madrid. Som purs executors de la política que acorda la coalició. En Miquel Roca ha estat víctima de la nostra pràctica política, en el sentit que l'han vist massa a prop dels socialistes. Però aquest és l'encàrrec que havia rebut. A partir de la seva dimissió s'obre una inflexió a la baixa en les relacions amb els socialistes? No.

—*Ell havia teixit unes complicitats durant*

—**Hi ha conspiració contra la democràcia?**

—**És molt diferent una conspiració contra el govern d'una contra l'estat. Jo creuré on la conspiració quan ma'n portin proves. Mentra om diguin que existeix conspiració sense demostrar-ho, jo no m'ho crec. I ho hauré d'entendre com una excusa par a amagar la pròpia incompetència en al tutelatga del CESID.**

molts anys i es fa difícil de creure que ara no es notarà la seva absència...

—Jo vaig dir en el seu moment, i continuo dient-ho, que substituir en Miquel Roca és quasi impossible, des del punt de vista de qualitat personal, de qualitat política, i del respecte a la seva persona dins i fora de l'hemicicle. Qualsevol que el substitueixi sempre serà diferent.

—*Vol dir que serà menys efectiu?*

—Home... (riu), jo no dic tant, perquè les persones poden ser igualment efectives amb maneres diferents, i en tot cas l'efectivitat no depèn de la persona, sinó del temps polític que li correspon d'administrar

—*Ha tingut en algun moment la sensació que en Miquel Roca els deixava a l'estacada en el moment més difícil?*

—Mai, mai, mai. Conec en Miquel, he treballat al seu costat quinze anys i ha estat un honor.

És políticament el meu mestre i un gran amic. No puc dir des de cap punt de vista que ens hagi deixat a l'estacada. Ell va optar per fer política a Barcelona, amb el mateix entusiasme que ho ha fet a Madrid. Les coses no li han anat bé, però s'ha de reconèixer la seva vàlua i el seu estil. No tothom, després d'una derrota com la que ha tingut a Barcelona, amb un historial tan brillant des del punt de vista polític, sabia administrar tan elegantment aquesta nova situació política i personal.

—*El grup parlamentari de CiU a Madrid té més ganes de trencar amb el PSOE i d'acabar d'una vegada tot això que no pas els seus companys de Barcelona. Per què?*

—Jo estic al Comitè Executiu de Convergència, i sempre he observat anàlisis diferents entre els qui estem a Madrid i els qui estan a Barcelona. I és lògic. La proximitat et dona més informació, però sovint també et deforma la realitat perquè et manca perspectiva. I la llunyania no et permet de tenir tanta informació, però sí d'observar més tranquil·lament l'horitzó. Ens complementem. El que passa és que els qui estem al front de Madrid en aquests moments sofrem més aquesta crisi política de l'estat espanyol, perquè hi vivim i hi estem lligats vint-i-quatre hores diàries. I és clar, per més capacitat que tinguis de païr la situació política, arriba un moment que l'estómac no et funciona al ritme que hauria de fer-ho, el fetge en pateix, el pàncrees ho nota i tens la seguretat que els equilibris et comencen a matar.

Eduard Voltas